

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЯМ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ: АНАЛІЗ ДІЮЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ігор Володимирович ПІНТЕСКУЛ,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво є серйозними правопорушеннями, які становлять загрозу для правової системи та земельного законодавства. Ці правопорушення часто виникають через порушення норм землекористування, будівельних стандартів, а також недотримання процедури отримання дозволів на будівництво. Процес порушення кримінальної справи з цього приводу має свої особливості, які обумовлені як правовими, так і фактичними аспектами. Важливо враховувати як специфіку земельного права, так і кримінального процесуального законодавства під час кваліфікації таких дій.

Основною проблемою у процесі порушення кримінальної справи щодо самовільного зайняття земельної ділянки є правова невизначеність у розмежуванні дій, які підлягають адміністративній або кримінальній відповідальності. Законодавство України передбачає адміністративну відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення, однак у певних випадках ці дії можуть кваліфікуватися як кримінальний злочин, що потребує значно жорсткіших заходів правового реагування[1].

Самовільне будівництво, у свою чергу, також потребує детального правового аналізу. Основним питанням є встановлення факту правомірності або неправомірності дій суб'єкта, який здійснював будівельні роботи без належного дозволу. Особливо важливим є врахування впливу таких дій на оточуюче середовище, а також на можливі права інших осіб, що можуть бути порушені в результаті самовільного будівництва. Встановлення шкоди, завданої такими діями, є важливим елементом процесу доказування у кримінальних справах даного типу. Під час розслідування злочину, пов'язаного з самовільним зайняттям земельної ділянки або самовільним будівництвом, слідчі органи повинні звертати увагу на декілька ключових аспектів. По-перше, важливим є з'ясування правового статусу земельної ділянки, яка стала об'єктом правопорушення. Це може включати встановлення її власника, правомірності передачі земельних прав, а також наявність будь-яких спорів щодо даної земельної ділянки. По-друге, важливою є оцінка фактичних дій суб'єкта, зокрема, чи є вони навмисними або виконаними внаслідок необережності. По-третє, слід враховувати масштаб і характер будівельних робіт, що здійснюються на даній ділянці. Кримінальні справи щодо самовільного зайняття земельної ділянки часто ускладнюються через складність встановлення злочинного наміру особи, яка здійснила такі дії. Необхідно чітко довести, що суб'єкт усвідомлював неправомірність своїх

дій і навмисно пішов на порушення законодавства. Важливим елементом доказової бази є документи, що підтверджують право власності або користування земельною ділянкою. У разі відсутності таких документів або їх фальсифікації, це може свідчити про злочинні наміри суб'єкта[2].

Процес розслідування також може включати необхідність проведення низки експертиз, зокрема, земельної та будівельної експертиз, які мають на меті встановити фактичний стан земельної ділянки та будівельних робіт, що проводяться на ній. Експертні висновки допомагають встановити рівень шкоди, завданої діям, а також можливі порушення будівельних норм та стандартів. Особливістю порушення кримінальної справи про самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво є також необхідність оцінки впливу таких дій на державні та суспільні інтереси. Це може включати порушення екологічних стандартів, порушення прав інших землекористувачів або загрозу безпеці та здоров'ю громадян через неналежну якість будівельних робіт. У таких випадках правоохоронні органи зобов'язані діяти відповідно до національних стандартів і міжнародних зобов'язань України, які стосуються захисту прав на землю та безпеки будівництва.

Значна увага під час порушення кримінальної справи приділяється також судовій практиці. Суди в Україні неодноразово розглядали справи щодо самовільного зайняття земельних ділянок і самовільного будівництва, і на підставі цих рішень формується певна правова позиція, яка допомагає вирішувати подібні справи в майбутньому. Однак слід враховувати, що кожна справа має свої особливості, і тому важливо ретельно аналізувати всі обставини конкретного правопорушення[3]. Однією з головних проблем, що виникає в процесі порушення кримінальної справи, є недостатнє правове регулювання процедури повернення земельної ділянки в її первинний стан після завершення будівництва або припинення незаконних дій.

Отже, самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво є складними правовими питаннями, які вимагають ретельного підходу до їх розслідування та правової кваліфікації. Особливості порушення кримінальної справи з цього приводу обумовлені численними аспектами, що стосуються як земельного права, так і будівельних норм. У процесі розслідування цих правопорушень правоохоронні органи повинні зосереджувати увагу на детальному аналізі документів, що підтверджують право власності або користування земельною ділянкою, а також на вивченні законності дій суб'єктів, які здійснюють будівництво.

Список використаних джерел:

1. Невзоров І. А. Правова визначеність як юридична гарантія забезпечення прав людини. Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах війни та післявоєнний період. Львів. ЛьвДУВС. 2023. С. 132-135.
2. Орлов Ю. В. Правові наслідки вчинення окремих категорій кримінальних проступків в контексті перехідного правосуддя в Україні. *Європейські перспективи*. 2023. № 3. С. 191-198. DOI: <https://doi.org/10.32782/EP.2023.3.26>.
3. Савченко А. С. «Фактичне об'єднання» в контексті самочинного будівництва. *Проблеми цивільного права та процесу. МВС України. Харків. ХНУВС*. 2019. С. 194-196.